

berging ervan, zou een uitstekende bestemming hebben: ten eerste is voor een aantal jaren het bergingsprobleem van de baan en bovendien wordt er dan nieuw landoppervlak mee gekreëerd. Aan het gebruik van deze baggerspecie kleven echter een aantal belangrijke bezwaren, deels technisch en deels milieu-hygiënisch van aard. De technische bezwaren die gelegen zijn in de lange tijd die nodig is voor de rijping en ontwatering van een dergelijke bodem, vallen buiten de sfeer van dit artikel. Zeer belangrijk zijn echter de milieu-problemen.

Baggerspecie is namelijk van zichzelf zeer rijk aan voedingsstoffen, en daarom als materiaal voor duinen zeer ongeschikt. Daar komt nog bij dat het de laatste jaren zeer sterk verontreinigd is door de industriële lozingen die in de grote rivieren plaats vinden (voor landbouwdoeleinden is zij daarom als meststof onbruikbaar geworden: de kern van het bergingsprobleem). Het is nu wel zeer paradoxaal om een zeg maar giftige afvalstof aan te wenden voor natuurbouw. Dit dient dan ook volstrekt afgewezen te worden.

Svasek heeft deze problemen wel onderkend en stelt een tussenoplossing voor, waarin beide grondstoffen gebruikt worden. Een onderlaag van slib, onbereikbaar voor wat zich aan de oppervlakte afspeelt, en een bovenlaag van zand als landschapsvormend materiaal. Het is echter wel de vraag in hoeverre het technisch mogelijk is om deze twee lagen goed gescheiden aan te brengen. Baggerspecie bevat namelijk zeer veel water. Opgespoten zand zal zich mengen met deze blubberlaag van specie. Het eerst droog en stevig maken van de sliblaag zal wel mogelijk zijn, maar zeer veel tijd in beslag nemen en dus kostbaar zijn. Het is de vraag of deze inspanning opgebracht kan worden.

Samengevat kunnen de omstandigheden die zullen ontstaan, geen waarborg vormen voor het ontstaan van een betekenisvol gebied. De kwaliteit zal sterk afhangen van de hoeveelheid geld die voor de "natuurbouw" uitgetrokken kan worden.

Uit de beantwoording van de drie vragen blijkt dat het op dit moment niet mogelijk is om

tot een definitieve beoordeling te komen over het plan Svasek. Er zijn daarvoor nog teveel onzekerheden. Wel is het duidelijk dat dit project in beginsel gunstig afsteekt tegenover de drie voorgaande voorstellen voor kustlocaties. Doorslaggevend voor deze gunstige beoordeling is:

- het aanleggen van een "zachte" kustlijn;
- de mogelijkheid tot het kreëren van een nieuw duinlandschap.

Een verdere standpuntbepaling kan eerst geschieden wanneer bij de ontwikkeling van het plan gedetailleerder informatie beschikbaar komt over de invulling van de verschillende ingrepen.

Wel kan het volgende gesteld worden. Het besluit om de uitvoering van het project ter hand te nemen mag niet ingegeven worden vanuit de wens tot natuurbouw. Dat mag alleen zo zijn wanneer natuurbouw het belangrijkste is wat door het project beoogd wordt. Daarvan is in dit geval geen sprake. Het eerste doel is nl. het verschaffen van bouwruimte met medegebruik van natuurfuncties. Het belang waarover de milieubescherming zich in dit geval kan uitspreken is het veilig stellen van de kwaliteit van de bestaande duinen en daarbij zorg te dragen voor het scheppen van condities waarin zich een nieuw waardevol natuurgebied kan ontwikkelen.

* (noot van blz. 23)

In dit verband dient er wel op gewezen te worden dat de noodzaak om buiten het huidige stedelijk gebied bouwlocaties te kreëren geen gegeven is. Zo heeft de Werkgroep Milieubeheer uit Leiden in haar nota Lei-No(oit) aangegeven dat het zeer goed mogelijk is om de benodigde bouwruimte binnen het stedelijk gebied te vinden, i.p.v. nieuwe bouwlocaties stelt zij "stadsregeneratie" voor.

BRONNEN

- J.N. SVASEK, 1979. Bouwen met de natuur.
 INTERDIENSTELIJKE WERKGROEP KUSTLOCATIES, 1978. Studienota kustlocaties.
 -----, 1978. Beleidsnota Kustlocaties.
 STEVINGROEP, 1979. Nieuwduinen. Utrecht.
 MIST-GROEP, 1979. Stad in zee (onderzoek - resultaat). T.H. Delft.
 Rapport over de discussiemiddag over 'Bouwen met de natuur' d.d. 24 jan. 1980.
 J. GOUDSWAARD, 1980. Opmerkingen bij plan kustuitbreiding 'Bouwen met de Natuur'.
 M.J. ADRIANI, 1980. Reactie op Goudswaard.
 WERKGROEP MILIEUBEHEER LEIDEN, 1980. Lei-No(oit). Leiden.
 T.W.M. BAKKER, J.A. KLIJN & F. VAN ZADELHOFF, 1979. Duinen en duinvalleien. Pudoc, Wageningen.

UIT DE REGIO

HARGEN AAN ZEE

In oktober zijn er op het parkeerterrein in de duinen bij Hargen aan Zee (boswachterij Schoorl) proeven gedaan met het verbranden van op het strand verzamelde stookolie. In totaal werd 24 ton afgewerkte olie verbrand, hetgeen het fietspad (plaatselijk) deed smelten, een enorme rookontwikkeling veroorzaakte en leidde tot roetneerslag.

De Werkgroep Duin en Kust heeft tegen deze verbranding bezwaar gemaakt in een brief aan de Hoofddirectie Waterstaat

in Den Haag. Daarin zegt de Werkgroep, dat er olie in de bodem kan doordringen en dat de duinen te waardevol en te kwetsbaar zijn voor dit soort proeven. Zij vraagt Waterstaat de verbranding van olie voortaan op het strand of op industrieterrein te laten plaatsvinden.

SOLLEVELD

Evd

De N.V. Westlandse Drinkwaterleiding Mij (WDM) wil haar drinkwaterproduktie in het Solleveld zeer sterk opvoeren, nl. van 3 miljoen m³/jaar in 1979

tot 15 miljoen m³/jaar in 1990. Uiteindelijk zou via oppervlakkige duininfiltratie zelfs 20 miljoen m³/jaar geproduceerd moeten gaan worden (zie eerder in DUIN 1978 nr. 1/2 en 1980 nr. 1). Deze enorme uitbreiding zou nodig zijn om de Haagse Duinwaterleiding te gaan voorzien en ten behoeve van sproeiwater voor de Westlandse tuinders (sproeiwaterverbruik in 1980: 0,15 miljoen m³; in 1990: 4,0 miljoen m³ volgens een WDM-prognose!) Dit alles zou moeten gebeuren in het kleine duingebiedje Solleveld meteen ten zuiden van Den Haag, dat daartoe voor meer dan de helft volledig vergraven of onder water gezet moet worden.

Voor zo'n uitbreiding is een aantal vergunningen nodig zoals aanpassing van het bestemmingsplan en aanleg-, bouw- en ontgrondingsvergunningen. Een heel belangrijke vergunning betreft bovendien het onttrekken van grondwater in grote hoeveelheden. Deze vergunning wordt afgegeven door de minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, op advies van de (landelijke) Commissie Grondwaterwet Waterleidingbedrijven (kortweg CoGroWa).

Onlangs adviseerde de CoGroWa tot een capaciteitsuitbreiding van 8,8 miljoen m³/jaar. De Stichting Duinbehoud zal tegen dit advies bezwaar aantekenen omdat het betreffende duingebiedje bij zo'n sterke uitbreiding van de infiltratie te sterk wordt aangetast.

Reeds door Vertegaal (DUIN 1980 nr. 1) werd vermeld dat de Commissie Advies Duinbeheer (CAD), een subcommissie van het Meijndel-Comité, zich intensief met het Solleveld heeft beziggehouden. Er werd een rapport opgesteld waarin de natuurwaarden van twee in het geding zijnde duingebieden (Solleveld en de Waalsdorper Vlakte) tegen elkaar worden afgewogen zonder alternatieven als diepte-infiltratie of alternatieven *buiten* het duingebied zelfs maar te noemen. Vooral floristisch werd de Waalsdorper Vlakte waardevoller bevonden en daarom verkoos de CAD productieuitbreiding in het Solleveld en werkte zelfs al twee alternatieven zeer ver uit.

De CoGroWa nam de konklusies van het (*interne*!) CAD-rapport globaal over en kwam zo ook tot

de slotsom dat infiltratie van Solleveld relatief weinig kwaad zou kunnen (bijv. omdat in het hele gebied maar 1 zeldzame plantesoort, de Wilde Kaardebol, zou voorkomen en er minder trekvogels worden waargenomen dan in het ruim 7 maal grotere, druk geïnventariseerde deel van Meijndel). Het WDM-gebied wordt gekarakteriseerd als "niet zo'n typisch duinmilieu als Waalsdorp".

Ondanks het feit dat de CoGroWa zelf aangeeft met een unieke duingebied te doen te hebben - unieke overgang van kalkrijke Jonge in nagenoeg kalkloze Oude Duinen, cultuurhistorisch interessante walletjes en zandruggen - vindt ze de urgentie van de aanvraag van de WDM toch dermate groot dat niet op de uitkomsten van het Integraal Onderzoek Drinkwatervoorziening Zuid-Holland (wsch. 1982) kan worden gewacht. En dat terwijl de Co-

GroWa de vergunningaanvraag zelf sinds 1974 heeft laten liggen!

De Stichting Duinbehoud ziet echter op korte termijn goede alternatieven voor de watervoorziening in het Westland en zal deze in haar bezwaarschrift aanvoeren. Spoedige ingebruikneming van een (vergroete) reinwaterleiding van Rotterdam naar Zoetermeer zou kunnen betekenen dat de overkapaciteit van het Rotterdamse bedrijf gebruikt kan worden om een deel van het huidige voorzieningsgebied van de Haagse DWL (o.a. Delft, Zoetermeer e.o.) van water te voorzien, waardoor de DWL ruimte zou kunnen krijgen voor suppleties aan de WDM. De infiltraties zijn daarom overbodig en de waterverbinding Rotterdam-Zoetermeer komt in alle gevallen ten goede aan de veiligheid, ongeacht de uitkomsten van het Integraal Onderzoek (zie ook het Commentaar elders in dit nummer).

(vervolg van blz. 10)

(1978). Duinrecreatie. Een onderzoek naar het recreatieve gebruik van de duinen en de gevolgen voor het natuurlijk milieu. RU Leiden.

- (2). KNEGT, N.DE (1979). Duinrecreatie (1) en (2). Duin 1979 (1/2), p.15-20 en 7-10.
- (3). DOING, H. (1974). Landschapsoecologie van de duinstreek tussen Wassenaar en IJmuiden. Med. L.H.Wageningen 74-12. ●

Terschellinger flora

KV

GEORGE VISSER, 1979. *Honderd jaar Terschellinger flora 1870-1976. Terschelling. Te bestellen door storting van f 14,95 op rek. no. 67.23.12.549 t.n.v. G. Visser, Bergweg 6, Midsland (N.M.B. Terschelling).*

In dit in eigen beheer uitgegeven rapport wordt een totaalbeeld gegeven van de ontwikkelingen in de flora van Terschelling in de afgelopen eeuw. Het onderzoek naar de Terschellinger flora werd in 1868 begonnen door F. Holkema. De veranderingen sedert dit tijd worden beschreven aan de hand van gegevens van o.a. Vuyck, Thijsse, Van Dieren en Wesseling. De meest recente gegevens zijn afkomstig uit onderzoek van Visser zelf in de periode 1973-'77, aangevuld met andere bronnen.

In een zeer uitgebreide floralistische lijst zijn alle op Terschelling gevonden soorten opgenomen (met uitzondering van adventieven en verwilderde soorten). Naast de landelijke uurhokfrequentieklasse van vóór en na 1950 en de Oecologische groep waartoe de soort volgens de

Standaardlijst van de Nederlandse flora (1976) behoort, is voor vijf perioden de zgn. kwartierhokfrequentieklasse van de soorten opgenomen. Deze KFK is gerelateerd aan het voorkomen op Terschelling en bestaat uit een zesdelige logaritmische schaal. Hiermee zijn de veranderingen in vijf perioden weer gegeven (1870, 1900, 1910-'30, 1930-'50, 1960-'77).

Visser kan aan de hand van deze gegevens de volgende konklusies trekken:

- in de periode van 1870 tot 1975 zijn 713 hogere plantesoorten op Terschelling aangetroffen;
- het aantal gevonden soorten neemt toe: van ca. 385 in 1870 tot 626 in 1975;
- deels is deze toename schijn: in de loop van de tijd is het onderzoek veel intensiever ge-